

Cao Th ng (1864-1893)

Tác Giả: Saigon Echo s u t m
Thứ Bảy, 30 Tháng 10 Năm 2010 09:59

Cao Th ng (1864-1893) là m t tr th đ c l c c a Phan Đ nh Ph ng, và là m t ch huy xu t s c trong cu c kh i nghi a H ng Kh (1885-1896) trong l ch s Vi t Nam cu i th k 19.

Cao Th ng

Cao Th ng (1864-1893) là m t tr th đ c l c c a Phan Đ nh Ph ng, và là m t ch huy xu t s c trong cu c kh i nghi a H ng Kh (1885-1896) trong l ch s Vi t Nam cu i th k 19.

Cao Th ng ch huy t p th r en đ c đ c 350 kh u s ng, gi ng y nh s ng tr ng Ph p k u 1874.

Thân th & s nghi p

Cao Th ng sinh tr ng trong m t gia đ nh nông dân H m L i thu c x S n L , huy n H ng S n, t nh Hà T nh[1].

Năm Giáp Tu t (1874), khi m i 10 tu i, Cao Th ng đ theo Đ i L u (Tr n Quang Cán) [2] làm liên l c cho nghi a quân mà tri u đ nh Hu g i là gi c C Vàng[3]. Sau khi Đ i L u ch t, Cao Th ng l n tr n, đ c giáo th Phan Đ nh Thu t (anh ru t Phan Đ nh Ph ng) đ a v nu i.

Năm 1881, khi ông Thu t m t Cao Th ng tr v S n L làm ru ng. Năm Giáp Thân (1884), Cao Th ng b vu cáo là th ph m gi t v Qu n Loan nên b b t và giam t i nh lao Hà T nh.

Ngày 2 th ng 10 năm t D u (5 th ng 11 năm 1885), th l nh trong phong trào C n v ng là Lê Ninh đã đ a quân đ n t p k ch t o th nh trên, gi t ch t B ch nh Lê Đ i, b t s ng Án sát Tr nh Vân B u, và gi i ph ng tù nh n, trong đó có Cao Th ng.

Gia nh p l c l ng H ng Kh

Cao Th_đng (1864-1893)

Tác Giả: Saigon Echo s_đu t_đm
Thứ Bảy, 30 Tháng 10 Năm 2010 09:59

thu h_đp ph_đm vi ho_đt đ_đng c_đa quân, m_đt khác tìm cách c_đt đ_đt liên l_đc gi_đa các quân th_đ, và gi_đa nghĩa quân v_đi nhân dân.

T_đ tr_đn

Đ_đ phá th_đ b_đ bao vây và m_đ r_đng đ_đa bàn ho_đt đ_đng, đ_đc th_đ lĩnh Phan Đình Phùng đ_đng ý, tháng 11 năm 1893[8], Cao Th_đng cùng Cao N_đu, Nguy_đn Niên đem kho_đng m_đt ngàn quân t_đ Ngàn Tr_đi m_đ tr_đn t_đn công l_đn vào t_đnh l_đ Ngh_đ An. Trên đ_đng hành quân, nhi_đu đ_đn tr_đi đ_đi ph_đng b_đ phá b_đ. Nh_đng tr_đn tr_đn t_đn công đ_đn Nu (hay N_đ) đ_đ Thanh Ch_đng (m_đt huy_đn mi_đn núi n_đm đ_đ phía tây nam thu_đc t_đnh Ngh_đ An), Cao Th_đng trúng m_đu c_đa viên đ_đn tr_đng tên Phi_đn.

S_đ gia Ph_đm Văn S_đn k_đ:

đ_đn N_đ ch_đ có trăm quân. Li_đu s_đc không ch_đng n_đi, thi_đu úy đ_đn tr_đng tên Phi_đn chia quân ra làm hai, m_đt n_đa đ_đ gi_đ đ_đn, m_đt n_đa ra ngoài mai ph_đc. Khi Cao Th_đng phát l_đnh t_đn công, thì quân ông b_đt ng_đ b_đ h_đa l_đc c_đa đ_đi ph_đng đánh k_đp t_đc hai phía tr_đc và sau. Cao Th_đng không may b_đ đ_đn, ch_đt t_đi tr_đn ti_đn lúc 29 tu_đi, gây t_đn th_đt l_đn cho nghĩa quân H_đng Khê...Đ_đ tr_đ thù cho ông, ngày 29 tháng 3 năm 1894, Lãnh L_đi đã t_đ ch_đc tr_đn đã ph_đc kích t_đi V_đn S_đn (Nam Đ_đng). Cu_đi cùng, Đ_đc binh Nguy_đn B_đo đã gi_đt đ_đc thi_đu úy Phi_đn[9].

L_đi đ_đng c_đ h_đi nghĩa quân b_đ m_đt ng_đi đ_đng đ_đu tài gi_đi, quân Pháp tăng thêm binh l_đc r_đi si_đt ch_đt vòng vây. Nghĩa quân H_đng Khê c_đ g_đng đánh tr_đnh_đng cu_đc vây quét, nh_đng th_đ l_đc c_đa l_đc l_đng ngày càng gi_đm sút.

Sau khi hy sinh

Sau khi Cao Th_đng m_đt, nghĩa quân H_đng Khê th_đng m_đt tr_đn l_đn đ_đ V_đ Quang (tháng 10 năm 1894), nh_đng v_đn xoay chuy_đn đ_đc tình th_đ. Ngày tháng 12 năm 1895, th_đ lĩnh Phan Đình Phùng cũng b_đ t_đ th_đng trong m_đt tr_đn k_đch chi_đn [10]. Đ_đn đ_đu năm 1896, cu_đc kh_đi nghĩa H_đng S_đn mà Phan Đình Phùng, Cao Th_đng và các t_đng lĩnh khác đã dày công xây đ_đng k_đt thúc.

Theo s_đ li_đu thì di hài Cao Th_đng đ_đc nghĩa quân đ_đa v_đ chôn c_đt t_đi Ngàn Tr_đi (núi V_đ Quang). Hi_đn đ_đ làng Khê Th_đng, huy_đn H_đng Khê có đ_đn th_đ ông [11], và tên ông cũng đã đ_đc dùng đ_đt tên cho tr_đng h_đc, đ_đng ph_đ t_đi nhi_đu t_đnh thành trên kh_đp n_đc Vi_đt Nam.

Th_đng ti_đc

M_đt đi m_đt tr_đ th_đ đ_đc l_đc là Cao Th_đng, quá th_đng ti_đc Phan Đình Phùng đã làm hai câu li_đn đ_đ th_đ, và nh_đ Võ Phát [12] so_đn m_đt đ_đc bài văn t_đ Nôm đ_đ cho ông đ_đc. Trong bài văn t_đ có đ_đn:

Hào k_đt_đ y tài,

Kinh luân là chí;

Vén mây n_đa gánh giang san

V_đ cánh b_đn ph_đng h_đ th_đ,

G_đp qu_đc b_đ đ_đng c_đn binh cách, nghĩa giúp vua chung n_đi ân đ_đu,

B_đ gia đình theo v_đc nhưng đao, lòng đánh gi_đc riêng ph_đn lao tu_đ;

Cao Th̄ng (1864-1893)

Tác Giả: Saigon Echo s̄ u t̄ m

Thứ Bảy, 30 Tháng 10 Năm 2010 09:59

Đ̄ a b̄ mū n theo dòng Nh̄ c m̄ c, thét hung bào t̄ ng ghê tr̄ n oai linh,
Thiên tài toan h̄ c ch̄ c Võ h̄ u, ch̄ s̄ng đ̄ n b̄ t bao ch̄ ng c̄ trí;
̄ n quân t̄ ng Đ̄ ng hung v̄ng m̄ ng, c̄ m̄ n quan phòng,
T̄ c tr̄ u đình Ch̄ ng v̄ gia phong, kéo c̄ tân ch̄ ;
Nh̄ ng ch̄ c r̄ ng: ba sinh có ph̄ c, h̄m h̄ mài ḡ m chū t đá, chí khuông phò không ph̄ v̄ i
quân v̄ ng.
Nào nḡ đầu! m̄ t s̄ m không ch̄ ng, m̄ m̄ng đ̄ n l̄ c tên bay, tr̄ ng ch̄ n đ̄ u b̄ t đầu là s̄
h̄ ;...
... Thôi! Thôi!
C̄ a tía l̄ u vàng đành k̄ khū t, đem thân bách ch̄ n, đ̄ t̄ ng th̄ m cho t̄ m̄ t anh hùng.
S̄ng đ̄ ng ḡ m b̄ c m̄ c nḡ i còn, truȳ n l̄ nh ba quân, thét h̄ i m̄ nh đ̄ xây n̄ n binh tr̄ .
Th̄ ng ôi là th̄ ng,
K̄ sao x̄ t k̄ [13].

Trong sách Vī t Nam vong qū c s̄ c̄ a Phan B̄ i Châu cũng có đ̄ n vī t v̄ Cao Th̄ ng nh̄ sau:

...̄ h̄ t Hà Tĩnh, trong khō ng 11 năm, (nh̄ u nḡ i) đã l̄ u m̄ ng đánh nhau v̄ i Pháp, v̄ t v̄
trăm tr̄ n đánh tr̄ thành danh t̄ ng m̄ t th̄ i, reong s̄ y n̄ i b̄ t n̄ i b̄ t có Ch̄ ng doanh
nghĩa binh là Cao Th̄ ng,... Th̄ ng qū c m, th̄ n ch̄ n, th̄ y m̄ t cái s̄ng tây mà có th̄ y theo
k̄ u ch̄ t̄ o ra tình x̄ o không kém gì c̄ a Pháp. Đánh nhau v̄ i Pháp, ông đã chém đ̄ c đ̄ u
nh̄ ng quan m̄ t, quan hai c̄ a Pháp, quân Pháp đã ph̄ i khuyên nhau h̄ ḡ p Th̄ ng là ph̄ i
tránh đi. Giá mà trong n̄ c có đ̄ c m̄ y trăm ông Th̄ ng thì nḡ i Pháp ch̄ ph̄ i rút v̄ Tây
̄ ?... Th̄ ng ch̄ t, nḡ i Pháp đ̄ t ch̄ làng (ông) qū t m̄ ông lên... T̄ c thay! (Nguyễn) Chanh,
Th̄ ng ch̄ t r̄ i, Hà Tĩnh không có danh t̄ ng n̄ a... [14]